

Koncepce integrace romské menšiny v Jihočeském kraji 2018–2020

1. Stručný popis oblasti

Důležitými subjekty romské integrace jsou krajské úřady, které zřizují funkci krajských koordinátorů pro romské záležitosti. Jejich činnost je legislativně ukotvena v zákoně č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění zákona č. 231/2002 Sb., a je cílená na koordinaci a metodickou podporu dalších subjektů na lokální úrovni za účelem zlepšení sociální, kulturní i politické situace Romů.

Klíčovou pozici v realizaci Koncepce mají v rámci přenesené působnosti **obecní úřady obcí s rozšířenou působností**, které by měly ve vztahu k Romům uplatňovat integrační politiku. V rámci těchto obecních úřadů působí pracovníci zajišťující integraci příslušníků romských komunit ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností. Pracovníci zjišťují a prosazují naplňování potřeb místních romských komunit, řeší dílčí problémy v sociálně vyloučených romských lokalitách a aktivně se zapojují do tvorby strategií obcí i měst směřujících ke zlepšení situace znevýhodněných Romů.

Zásadní roli v romské integraci hrají obce a kraje v přenesené působnosti, které mají dle § 6, odst. 7 a 8 *zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů* plnit ve svých správních obvodech úkoly napomáhající výkonu práv a integraci příslušníků romské komunity do společnosti¹.

Samotná realizace a kontrola naplňování úkolů v praxi je obtížná kvůli absenci obsahového vymezení těchto úkolů, což umožňuje krajům i obcím v přenesené působnosti věnovat různou míru pozornosti záležitostem romských komunit.

Řešením by mělo být doplnění zákona č. 273/2001 Sb. o odst. 9, v němž by byly tyto úkoly obsahově vymezeny, a to následovně:

Mezi úkoly napomáhající výkonu práv a integraci romských komunit ve správním obvodu krajů a obcí v přenesené působnosti patří:

- a) Vyhodnocení situace romských komunit a efektivitu využívaných integračních opatření;
- b) tvorba strategií a systémových opatření ke zlepšení situace romských komunit;
- c) zajištění dostupnosti služeb pro příslušníky sociálně vyloučených romských komunit, navazování partnerství se subjekty veřejné správy i s nestátními organizacemi za tímto účelem;
- d) ochrana práv příslušníků romské národnostní menšiny, zejména práva na rozvoj vlastní kultury a jazyka, bydlení, bezpečnosti a práva na vzdělání.

Činnost romských poradců je zásadním nástrojem pro uplatňování Koncepce romské integrace na lokální úrovni.

V praxi poradcům komplikuje činnost řada překážek, zejména výkon kumulované funkce, kdy kromě romských záležitostí řeší i jiná nesouvisející témata (např. agendu kurátora pro mládež, agendu sociálně právní ochrany dětí atd.), což jim znemožňuje věnovat odpovídající pozornost agendě romských komunit.

Pro obce může být finančně náročné vyčlenit pracovníka pro plnění této specifické agendy a průběžně vyhodnocovat vliv jeho činnosti na situaci romských komunit, dále mu zajišťovat další vzdělávání a metodickou podporu.

Úkoly v dané oblasti jsou kraji a obcím právní úpravou stanoveny pouze v obecné rovině. Proto materiál při stanovení priorit vychází z *Koncepce romské integrace*² a *Zásad dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025*³.

¹ Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně pozdějších předpisů, § 6 odst. (7) *Krajský úřad řídí a koordinuje ve svém správním obvodu plnění úkolů na úseku státní politiky napomáhající integraci příslušníků romské komunity do společnosti;*

(8) *Obecní úřad obce s rozšířenou působností ve svém správním obvodu plní úkoly napomáhající výkonu práv příslušníků romské komunity a integraci příslušníků romské komunity do společnosti.*

² usnesení vlády ČR č. 279 ze dne 7. 4. 1999 o Koncepci politiky vlády vůči příslušníkům romské komunity napomáhající jejich integraci do společnosti

³ usnesení vlády ČR č. 1573 ze dne 7. 12. 2005

Cílem Vlády ČR je dlouhodobě rozvíjet opatření k vyrovnání šancí a kompenzaci vstupních znevýhodnění, která brání Romům plnohodnotně participovat na kulturním, společenském i politickém životě většinové společnosti.

V úvodu se Koncepce zabývá situací romských komunit z hlediska jejich statutu národnostní menšiny a soustředí se na naplňování jejich kulturních potřeb.

Vláda ČR vnímá rozvoj romské kultury a budování respektu k romské historii a zvyklostem nejen jako legitimní právo romské národnostní menšiny, ale i jako prostředek ke zlepšení vztahů mezi Romy a majoritní společností. Posílením povědomí české společnosti o romské kultuře, jazyku a historii lze systematicky bojovat proti stereotypům a předsudkům uplatňovaným vůči příslušníkům romských komunit. Tyto stereotypy a předsudky jsou přitom příčinou symbolického vyloučení i té části Romů, která není vyloučena sociálně a žije běžným způsobem života.

V druhé části se materiál zabývá užší cílovou skupinou, a sice sociálně vyloučenými Romy a řešením jejich situace.

Řešit sociální vyloučení Romů je zásadní i z celospolečenského hlediska, protože tento jev ohrožuje sociální soudržnost, vyhrcojuje vztahy mezi většinovou společností a vyloučenou menšinou a zvyšuje riziko šíření extremismu v české společnosti. Navrhovaná opatření se v této části zaměřují na klíčové oblasti života sociálně vyloučených Romů, zejména na oblast vzdělávání, zaměstnanosti, předlužení, bydlení, zdravotnictví a oblast sociální. V těchto oblastech nemají Romové, ať už vzhledem ke strukturálním či k individuálně podmíněným překážkám, stejné příležitosti ve srovnání s majoritní populací a často čelí nerovnému zacházení.

Posledním klíčovým tématem romské integrace je oblast bezpečnosti romských komunit, která zahrnuje dva aspekty – jednak ochranu Romů před pravicovým extremismem a jednak snížení kriminality a výskytu dalších forem rizikového chování v sociálně vyloučených romských lokalitách.

Vládou přijatá Koncepce romské integrace, která si klade za cíl dosažení bezkonfliktního soužití s majoritní společností, vytyčila tyto základní priority, které by mimo vládní úroveň měly být realizovány i na regionální úrovni:

- Odstranění vnějších překážek, které brání začlenění příslušníků romských komunit do společnosti, tedy především odstranění všech forem diskriminace jednotlivců i celých skupin vymezených rasou, barvou pleti, národností, jazykem, příslušností k národu či etnické skupině.
- Zkušenosti z praxe naznačují, že současná ochrana před diskriminací je málo účinná a proto byl v roce 2004 přijat antidiskriminační zákon.
- Pomoc při odstraňování vnitřních překážek, které brání začlenění příslušníků romských komunit do společnosti, tedy především odstranění handicapu ve vzdělání a kvalifikaci.

Jedná se o komplex vyrovnávacích postupů, které sestávají z aktivit vedoucích ke vzdělanostní úrovni a profesní kvalifikaci. Jedním z nástrojů je například realizace koncepce včasné péče o děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, kde by měly klíčovou roli sehrát kraje a obce zřizováním přípravních tříd, případně motivací rodičů, aby jejich děti docházely do mateřských škol. Dále jde o zřizování funkce vychovatele – asistenta pedagoga ve školách s vyšší koncentrací romských dětí. Zkušenosti z praxe a kontakty se školami naznačují výraznou potřebu přípravy pedagogů nejen v oblasti multikulturní výchovy, ale i znalosti specifík romských komunit, kultury a zejména dovedností v komunikaci s rodiči romských dětí.

- Za účinnou metodu v oblasti sociální lze považovat programy terénní sociální práce ve vyloučených romských komunitách, která však musí být zajištěna proškolenými pracovníky;
- Je nezbytné vytvoření systému sociálního bydlení. Využívání institutu zvláštního příjemce dávek, především u rodin s dětmi a tím předcházet zadlužování a riziku ztráty bydlení;
- Zlepšení sociální úrovně příslušníků romských komunit snížením nezaměstnanosti, zlepšení bytové a zdravotní situace, předcházení sociálnímu vylučování v romských komunitách a odstraňování jeho následků;
- Zajištění rozvoje romské kultury a romského jazyka;
- Vytvoření tolerantního prostředí bez předsudků, v němž příslušnost ke skupině vymezené rasou, barvou pleti, národností, jazykem či příslušností k národu není důvodem k odlišnému posuzování jednotlivce a zacházení s ním;
- Zajištění bezpečnosti příslušníků romských komunit (asistenti prevence kriminality).

2. Cílová skupina

2.1 Obecné vymezení cílové skupiny a její popis

Situace romské menšiny patří k nejnaléhavějším otázkám vývoje české společnosti po roce 1989. Je vážnou výzvou ve sféře lidsko-právní, sociálně-ekonomické a v poslední době stále více rovněž bezpečnostní. Přes dílčí úspěchy, např. při rozvoji romského jazyka, kultury či při vytváření struktur a institucí napomáhajících integraci Romů, se nepodařilo dosáhnout celkového pozitivního obratu. Zesilují trendy vedoucí k marginalizaci, sociálnímu vyloučení a k územní segregaci části Romů. Romové čelí denně předsudkům, nesnášenlivosti a diskriminaci. Část Romů podléhá skepsi, apatii či rozhořčení, mnozí nemají dostatečnou důvěru v sebe sama a ani ve společnost. Vzhledem k možnostem, jež se otevřely před českou společností zhroucením komunistického režimu před více než dvaceti lety, je tento vývoj zahanbující a eticky nepřijatelný. Je vážným útokem na základní práva, svobodu, důstojnost a rovnost. Další prohlubování negativních trendů by navíc mohlo vést ke kolapsu společenské soudržnosti a k bezpečnostnímu riziku.

V posledních několika letech dramaticky zesílily některé negativní jevy, např. v oblasti bydlení, územní segregace či předluženosti. Dochází k setrvalému nárůstu sektoru ubytoven, v nichž žijí vedle sebe romské rodiny s dětmi a jednotlivci, kteří jsou v obtížné životní situaci (osoby po výkonu trestu, bezdomovci, drogově závislí), přičemž většina z nich nemá šanci ubytovny opustit – mnohdy nemají šanci se na ubytovny dostat. Objevují se potíže v soužití mezi romskou menšinou a většinovou populací rovněž v místech, kde tomu tak dříve nebylo. Novým fenoménem, který lze pozorovat výrazně od roku 2011, jsou masové sociální nepokoje, které se odvíjí od místních potíží v soužití, někdy posílených vnitřní migrací Romů a dalších chudých za dostupným bydlením. Někdy napětí graduje do podoby otevřených střetů, v nichž se většinové obyvatelstvo přidává na stranu krajně pravicových svolavatelů a organizátorů akcí. Policie ČR však prozatím dovedla v této obtížné situaci zajistit bezpečnost Romů i majoritní společnosti. Nadále však roste napětí a tendence obyvatel k extrémním řešením. Zhoršuje se nejen reálná situace, ale i společenská nálada. Roste frustrace a pocit bezvýchodnosti, jak na straně Romů, tak i na straně majoritní společnosti.

Při zpracování koncepce byly využity údaje o sociálně vyloučených lokalitách Jihočeského kraje zjištěné v rámci aktualizace ¹Analýzy GAC 2015 zpracované pro MPSV, dále informace získané prostřednictvím městských, obecních a dalších institucí veřejné správy i poskytovatelů sociálních služeb působících ve zdejších sociálně vyloučených lokalitách a v neposlední řadě byly zakomponovány poznatky pracovníků Krajského úřadu Jihočeského kraje. Koncepce integrace romské menšiny Jihočeského kraje navazuje na koncepční dokumenty celorepublikového charakteru. Základním východiskem je dokument ²Strategie romské integrace do roku 2020 schválený usnesením vlády ČR č. 127 ze dne 23. 2. 2015.

¹ Analýza GAC 2015 [online]. Praha:2015 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: http://www.gac.cz/userfiles/File/nase_prace_vystupy/Analyza_socialne_vyloucenych_lokalit_GAC.pdf

² Strategie romské integrace do roku 2020 [online]. Praha: ., 2015 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jiri-dienstbier/aktualne/vlada-schvalila-strategii-romske-integrace-do-roku-2020-126945/>

2.2 Vymezení – pokus o kvantifikaci

Početni zastoupení obyvatel romské menšiny v Jihočeském kraji lze pouze odhadovat na základě terénní sociální práce romských poradců a terénních pracovníků. Z tabulky vyplývá, že největší početní zastoupení obyvatel cílové skupiny je ve velkých městech kraje: České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek a Tábor.

Tabulka č. 1: Odhad počtu obyvatel romského etnika v Jihočeském kraji (za rok 2011)

Pořadí podle počtu osob	obec	Počet obyvatel	Odhady počtu z terénu	Podle sčítání lidu r. 2011
1	České Budějovice	154 443	2080	42
2	Český Krumlov	42 099	1500	73
3	Jindřichův Hradec	47 732	600	14
4	Písek	51 964	850	44
5	Tábor	80 664	600	22
6	Prachatice	33 602	350	18
7	Strakonice	45 309	250	17
8	Vimperk	17 711	200	8
9	Kaplice	19 846	120	0
10	Soběslav	22 124	175	7
11	Týn nad Vltavou	14 041	180	3
12	Třeboň	25 239	100	15
13	Milevsko	18 697	158	4
14	Trhové Sviny	18 477	100	2
15	Vodňany	11 818	50	3
16	Dačice	19 778	50	1
17	Blatná	13 916	50	1
Celkem (rok 2011)		637 460	7413	274
Celkem (rok 2001)		625 267		613

Situaci romské komunity v našem kraji lze charakterizovat jako stabilní. Dle kvalifikovaných odhadů romských poradců a terénních pracovníků žije v našem kraji přibližně kolem 9 000 Romů, (Rumungro – tzv. slovenští Romové, vlachike Roma – tzv. olaští Romové, ungrike Roma – tzv. maďarští Romové). Většina Romů pochází z oblasti východního Slovenska. Nejpočetnější romské komunity žijí ve všech bývalých okresních městech našeho kraje.

Podle výsledků sčítání lidu v roce 2011 uvádí statistický úřad úbytek romské menšiny v kraji. Toto je ale pouze důsledek skutečnosti, že se Romové ve sčítacích formulářích ke své národnosti nehlásí. Důvody nejsou známy.

3. Koordinace na kraji a obcích.

3.1 Koordinaci v Jihočeském kraji vykonává **krajský koordinátor pro romské záležitosti**.

Povinnost zřídit funkci koordinátora vyplývá pro kraje z ustanovení § 6 odst. 7 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „menšinový zákon“), dle kterého krajský úřad řídí a koordinuje ve svém správním obvodu plnění úkolů na úseku státní politiky napomáhající integraci příslušníků romské komunity do společnosti, a ustanovením § 67 odst. 1 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, dle kterého krajský úřad zřizuje funkci koordinátora pro romské záležitosti.

Na úrovni ORP napomáhají integraci Romů romští poradci, kteří navazují svou činností na působení krajských koordinátorů pro romské záležitosti a prosazují v rámci přenesené působnosti politiku romské integrace ve spádové oblasti. Ačkoliv je jejich role pro romskou integraci na lokální úrovni klíčová, jejich právní ukotvení není tak jednoznačné, jako v případě krajských koordinátorů. Zatímco totiž zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, výslovně ukládá krajům

povinnost zřizovat funkci koordinátora pro romské záležitosti, zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, povinnost zřídít funkci romského poradce bohužel nikterak nestanovuje. Z podkladů obcí s rozšířenou působností Jihočeského kraje vyplývá, že skoro na všech obcích s rozšířenou působností (mimo města Strakonice) existuje kontaktní osoba zabývající se romskou problematikou v kontextu sociálního vyloučení. Tito lidé na úrovni ORP prosazují v rámci přenesené působnosti politiku romské integrace ve spádové oblasti.

Problematika romských záležitostí je zařazena na odboru sociálních věcí, oddělení prevence a humanitárních činností, kde působí krajský koordinátor pro záležitosti romské menšiny.

Romský koordinátor pořádá pracovní setkání a semináře s romskými organizacemi, romskými poradci obcí s rozšířenou působností a terénními pracovníky minimálně 4x do roka. Pracovní skupinu tvoří pracovníci obecních úřadů obcí s rozšířenou působností pověřeni agendou integrace příslušníků romské komunity do společnosti.

Významná jsou i setkání na celostátních setkáních, poradách a dalších aktivitách pro romské koordinátory a poradců, které pořádá Rada vlády ČR pro záležitosti romské menšiny.

3.2

Na všech ostatních obcích s rozšířenou působností máme již kontaktní osoby, které se touto problematikou zabývají. Funkce romských poradců jsou ve většině měst kumulované s výkonem činností kurátora pro mládež nebo kurátora pro společensky nepřizpůsobivé osoby, či protidrogového koordinátora apod. S ohledem na reformu veřejné správy, a tím i zmenšení obvodů, pokládáme toto spojení za přirozené, ale ne zcela vyhovující. Romští poradci přecházeli na nové obce s rozšířenou působností obvykle v rámci delimitací. Obce s rozšířenou působností mají mimo to možnost požádat si o neinvestiční dotaci na zřízení pozice terénního sociálního pracovníka se zaměřením na romskou komunitu v programu Rady vlády pro záležitosti romské menšiny „Podpora terénní práce“. V roce 2014 byly v tomto programu úspěšná města Tábor, Milevsko, Český Krumlov, Písek a obec Větrník.

V následujícím období bude nutné směřovat veškeré úsilí k větší aktivizaci romského neziskového sektoru v našem kraji a k posílení terénní sociální práce v lokalitách, kde žijí dlouhodobě nezaměstnaní Romové.

Tabulka: Seznam romských poradců a terénních sociálních pracovníků obcí s rozšířenou působností Jihočeského kraje

<i>Obecní úřad</i>	<i>pověřený pracovník</i>	<i>e-mail</i>
MM České Budějovice	Mgr. Miroslav Dobiáš	dobiasm@c-budejovice.cz
Trhové Sviny	Jana Průková	socpece@tsviny.cz
Týn nad Vltavou	Bc. Edita Cíchova	edita.cichova@tnv.cz
Tábor	Hana Musilová	hana.musilova@mutabor.cz
Soběslav	Jana Háková	hakova@musobeslav.cz
Jindřichův Hradec	Mgr. Marcela Longinová	longinova@jh.cz
Dačice	Mgr. Dagmar Čermáková	kurator@dacice.cz
Třeboň	Bc. Barbora Dědičová	barbora.dedicova@mesto-trebon.cz
Písek	Mgr. Martina Jeřábková	martina.jerabkova@mupisek.cz
Milevsko	Mgr. Jana Krihová, DiS.	jana.krihova@milevsko-mesto.cz
Strakonice		
Vodňany	Bc. Júsuf Traore	traore@muvodnany.cz
Blatná	Bc. Markéta Koubková	koubkovam@mesto-blatna.cz
Český Krumlov	Ing. Jiří Čermák	jiri.cermak@ckrumlov.cz
Kaplice	Bc. Lucie Bublíková	ublikova@mestokaplice.cz
Prachatice	Hana Rabenhauptová	hana.rabenhauptova@mupt.cz
Vimperk	Anna Chytrová	anna.chytrova@mesto.vimperk.cz

4. SWOT analýza

SWOT analýza v oblasti integrace romských komunit Jihočeského kraje

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none">• Existence sociálních služeb pro cílovou skupinu;• Existence NNO, které se věnují volnočasovým aktivitám dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí;• Zmapování sociálně vyloučených lokalit v kraji (GAC + krajský monitoring SVL) ukazuje na podstatně příznivější situaci v oblasti ve srovnání s jinými kraji;• Komunitní plánování kraje a obcí s rozšířenou působností;• Existence romských poradců na ORP a terénních pracovníků na obcích a v NNO;• Systém dávek sociální pomoci;• Dotační tituly na úrovni vlády ČR, krajů, obcí, vč. ESF;• Informační zdroje o sociálních službách;• Příklady dobré praxe v kraji;• Udržování romských tradic;• Zvyšuje se zájem obcí hledat cesty ke zlepšení situace v problémových lokalitách;	<ul style="list-style-type: none">• Vysoká nezaměstnanost, nízká motivace k získání zaměstnání, selhávání rodiny v důsledku vyplácení sociálních dávek;• Nízká vzdělanostní úroveň a podceňování významu vzdělání;• Není dostatečně rozvinutá terénní sociální práce na obcích, kde je tato služba velice potřebná;• Nejednotnost romské komunity, pasivita, rezignace;• Neexistence systému sociálního bydlení;• Nárůst patologických jevů;• Nedostatečná nabídka zaměstnání na trhu práce, není vytvořen fungující model pro začlenění na trh práce;• Využívání dotací na terénní sociální pracovníky je provázeno administrativními problémy a nezájmem některých obcí a měst v JK (neexistence dlouhodobého financování, pozdní schvalování a proplácení financí na projekty);• Projevy diskriminace (ve všech oblastech, vč. služeb a zdravotnictví);• Neexistence relevantních dat o zdravotním stavu osob v rizikových lokalitách;
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
<ul style="list-style-type: none">• Finanční zdroje - dotační tituly pro oblast bydlení a terénní práci;• Na úrovni ORP působit cíleně k zajištění komplexního přístupu řešení dlouhodobě nepříznivé situace klientů s aktivní účastí jednotlivců i komunity;• Řešit problémy také v komunitních plánech obcí, kraje;• Vzdělávací programy;• Prezentace své kultury, tradic;• Účast na besedách, seminářích;• Romské osobnosti využívat jako motivační prvek osobního rozvoje, v sociální a osvětové práci;• Využít možností odborné pomoci pro vytváření terénních sociálních programů v rizikových lokalitách, které jsou zaměřeny na řešení konkrétních problémů lokality (kvalitní analýzy, odborná supervize).	<ul style="list-style-type: none">• Extrémní zadluženost;• Růst kriminality zejména mladistvých (majetková trestná činnost, drogy, gamblerství);• U značného počtu nezaměstnaných hrozí riziko nesplnění podmínky nároku na dávky důchodového pojištění;• Opakovaná zklamání, nedůvěra, rezignace;• Přebírání rodinných vzorů, chybějící motivace;• Lhostejnost společnosti;• Růst agresivity mezi Romy a majoritní společností;• Zhoršení zdravotního stavu, prevence, životní styl;• Emigrace, vystěhovávání, ubytovny;• Neudržitelnost terénních programů (chybí dlouhodobý systém financování).

4.1 Vzdělávání

Jedním ze zásadních faktorů, který brání romským dětem zařadit se do hlavního vzdělávacího proudu je chybějící motivace uvnitř rodin. Děti žijící v sociálně vyloučených lokalitách vyrůstají v prostředí, ve kterém není příprava na povinnou školní docházku obvyklou prioritou, což ve spojení s nedostatečnou znalostí českého jazyka vytváří bariéru úspěšnosti žáků v rámci základního školství. Zařazování vysokého počtu romských dětí do základních škol praktických je způsobeno také tím, že tyto děti často nenavštěvují mateřské školy, přičemž domácí prostředí nedokáže jejich potřeby spojené s přípravou na úspěšnou školní docházku kompenzovat. Děti nejsou dostatečně socializovány ve smyslu fungování ve vrstevnickém kolektivu a postrádají některé základní sociální kompetence, které se předpokládají u dětí, které nastupují do první třídy základní školy. Docházka do mateřské školy zároveň dětem pomáhá v rozvoji slovní zásoby, všeobecného přehledu, grafomotorických dovedností atd. Děti z nepodnětného domácího prostředí, které zároveň MŠ nenavštěvují, pak zaostávají za svými vrstevníky a nejsou připraveny na úspěšný školní start. Mateřské školy v Jihočeském kraji jsou pro většinu obyvatel SVL dostupné. Proto děti ze SVL zpravidla mateřskou školu nenavštěvují.

Důvodů je několik. Rodiče jsou vesměs nezaměstnaní, případně pečují o další mladší děti – tudíž pro ně není problém nechat dítě doma, zároveň z důvodu nedostatku prostředků řeší finanční dostupnost mateřských škol, (i když podle vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, lze osvobodit zákonného zástupce od úplaty za vzdělávání). Rodiče nechápou význam předškolní výchovy pro vstup do základní školy apod.

Nepřehlédnutelnou bariérou je i nepřipravenost základních škol na vstup dětí se sociálním handicapem, především pak nedostatek odborných pracovníků (školní psychologové, speciální pedagogové, asistenti) a nesystémová podpora integračních snah škol ze strany státu.

Kvalitní vzdělávání dětí a mladých lidí je základem úspěšného řešení situace sociálně vyloučených lokalit. Cílem je zajistit, aby pokud možno všechny děti prošly běžným vzdělávacím systémem v tzv. hlavním vzdělávacím proudu, tedy společně s dětmi ostatními. Vzájemná zkušenost může být zároveň oporou budoucí společenské soudržnosti a společenského vzestupu dětí ze sociálně vyloučeného prostředí. Zahraniční i domácí zkušenosti ukazují, že se jedná o dlouhodobý, ale realizovatelný, potřebný a efektivní proces. Inkluzivní vzdělávání by mělo být na úrovni systému, zřizovatelů, škol, rodičů, veřejnosti i žáků samotných vnímáno jako standard, který umožňuje nejen rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání, ale i spravedlivou a přiměřenou podporu zohledňující různé vzdělávací potřeby žáků, tak aby plně využili svůj studijní potenciál bez vytváření bariér a snižování nároků. Cílem je zajistit vzdělávání co největšího počtu dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v hlavním vzdělávacím proudu a za tímto účelem nastavit vhodné podmínky a zajistit adekvátní podpůrná opatření. Zásadním systémovým řešením je zavedení povinné docházky „předškoláků“ v posledním ročníku mateřských škol. Povinný poslední ročník předškolního vzdělávání zavádí novela školského zákona s účinností od školního roku 2017/2018. Zastupitelstvo Jihočeského kraje dne 25. února 2016 odsouhlasilo.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Jihočeském kraji 2016 – 2020, který zahrnuje všechny stupně vzdělávací soustavy a určuje priority od předškolního vzdělávání až po vysokoškolské vzdělávání a ekonomickou záležitost financování školství na území Jihočeského kraje na toto období 2016 – 2020. Co se týká předškolního vzdělávání, obsahuje záměr nejen potřebu navyšovat počet míst v mateřských školách, ale také podporu pro vznik nových míst pro asistenty pedagoga, aktivity vedoucí k podpoře kvality předškolního vzdělávání se zaměřením na manuální zručnost a polytechnický rozvoj, tak i v rámci začlenění do připravovaných krajských akčních plánů – KAP. Záměrem je také motivovat žáky od prvního stupně ZŠ ke studiu přírodních a technických oborů v rámci spolupráce jejich škol se středními školami.

4.2 Dluhová problematika – vymezení oblasti, linie řešení

Finanční vzdělávání je klíčovým prvkem v ochraně spotřebitele na finančním trhu a vedle zajištění informovanosti, tedy dostupnosti informací v přiměřeném rozsahu a transparentní, srozumitelné a srovnatelné formě a dále adekvátního postavení spotřebitele ve smluvním vztahu, tzn. ochrany a efektivního prosazování spotřebitelských práv, je jedním ze tří pilířů přístupu MF k ochraně spotřebitele na finančním trhu. Informovaný, vzdělaný občan jako spotřebitel s vyváženým postavením ve smluvním vztahu je plnohodnotným účastníkem na finančním trhu a je schopen přijímat odpovědná rozhodnutí.

Dluhové poradenství je pro obce přínosem v mnoha směrech. Motivuje občany k legálnímu zaměstnání, k aktivnímu jednání s věřiteli, kterými jsou i obce, snižuje náklady na výplatu sociálních dávek a působí preventivně na kriminalitu. Preventivní funkce dluhového poradenství má totiž dopad i na eliminaci lichvy a nekalých praktik poskytovatelů půjček, protože tam, kde není poptávka, není ani nabídka.

Kvalitní dluhové poradenství musí být poskytováno bezplatně, nezávisle, nestranně a diskrétně. Pracovníci dluhové poradny musí být odborníci, kteří přistupují ke každému klientovi individuálně a sledují změny ve finančně právní oblasti. V dluhové poradně musí umět klientovi poradit s hospodařením domácnosti, se sestavením osobního rozpočtu, nastínit možná řešení snížení výdajů či zvýšení příjmů, posoudit úvěrovou smlouvu, poradit, jak jednat s věřiteli, soudy a exekutory, pomoci sepsat jednoduché žádosti k soudu, informovat klienta o právech a povinnostech, které pro něj vyplývají ze závazkového vztahu, a poučit klienta, jak postupovat, aby se nezadlužil či své zadlužení nezvyšoval. Oblastí dluhového poradenství v obcích a dalšími možnostmi zavádění opatření proti dluhům v obcích se zabývá např. příručka Agentury pro sociální začleňování.

5. Cíle a priority v oblasti integrace romské menšiny

Mezi hlavní úkoly romského koordinátora v následujícím období bude patřit:

- Sledovat a analyzovat situaci romských komunit v regionu, a to v oblasti zaměstnanosti, bydlení, školství, bezpečnosti a dluhové problematiky
- Koordinovat činnost romských poradců, terénních sociálních pracovníků obcí s rozšířenou působností a romských pedagogických pracovníků na školách (ve spolupráci s pracovníky odboru školství, mládeže a tělovýchovy Krajského úřadu Jihočeského kraje);
- Podporovat terénní sociální práci ve vyloučených romských komunitách či v lokalitách ohrožených sociálním vyloučením;
- Zlepšovat a aktivizovat romské neziskové organizace v Jihočeském kraji;
- Spolupracovat s obecními samosprávami, orgány státní správy při hledání konsensu mezi požadavky majority a reálnou situací romských komunit;
- Spolupracovat s romskými i neromskými státními i nevládními organizacemi při řešení romské problematiky;
- Spolupracovat na projektech sociální prevence, prevence kriminality a protidrogové prevence;
- Vytvořit romskou reprezentaci na úrovni kraje

Úkoly krajského romského koordinátora Jihočeského kraje vyplývající z naplňování Konceptu romské integrace na období 2018-2020

Priorita 1: Oblast mapování situace

Priorita 2: Oblast koordinace

Priorita 3: Oblast financování

Priorita 4: Oblast vzdělávání

Priorita 1: Oblast mapování situace	
Indikátory	Strukturovaná Závěrečná zpráva o činnosti koordinátora a aktuální situaci v oblasti opírající se o provedená šetření a analýzy v kraji a data získaná prostřednictvím krajských a obecních institucí v oblastech: <ul style="list-style-type: none"> • naplňování kulturních potřeb romské menšiny • zaměstnanosti • bydlení • bezpečnosti • činnost NNO v kraji
Strategie	Shromážděním objektivních dat, prohloubením spolupráce se samosprávami a institucemi získat za určité časové období dosaženou úroveň naplňování Koncepce romské integrace v kraji.
Výsledky	Písemné vyhodnocení závěrečné zprávy o stavu romské menšiny za dané období
Gestor	Krajský romský koordinátor
Opatření 1.1 Naplňování kulturních potřeb romské menšiny v Jihočeském kraji	
Aktivity	1.1.1: Přehled romských kulturních akcí JČK (festivaly, výstavy, koncerty, besedy) 1.1.2: Spolupráce se vzdělávacími institucemi 1.1.3: Zapojení do přípravy aktivit romských NNO v kraji
Výstupy	Přehled romských kulturních akcí v Jihočeském kraji (festivaly, koncerty, besedy, výstavy, apod.) za kalendářní rok, včetně shromáždění propagačních materiálů akcí, fotodokumentace akcí, provedené medializace písemného vyhodnocení akcí (články v tisku apod.). Aktivně spolupracovat s institucemi, které jsou nakloněny udržení romské kultury a jazyka, podílet se na přípravě aktivit organizovaných NNO v kraji a dalšími institucemi.
Termín	Po dobu platnosti koncepce
Výsledky	Písemné vyhodnocení oblasti doložené konkrétními shromážděnými údaji a doporučení konkrétních opatření v této oblasti.
Gestor	Krajský romský koordinátor

Opatření 1.2 Spolupráce při zajišťování aktivní politiky zaměstnanosti romských občanů	
Aktivity	1.2.1: Monitorovat rekvalifikační kurzy pro dlouhodobě nezaměstnané 1.2.2: Monitorovat oblast veřejně prospěšných prací, společensky umístitelných míst
Výstupy	Přehled: míra nezaměstnanosti u romských občanů (odhad) rekvalifikační kurzy pro dlouhodobě nezaměstnané. Přehled o realizovaných rekvalifikačních kurzech ÚP v kraji, jejich vyhodnocení ve spolupráci s pověřeným pracovníkem ÚP oblast veřejně prospěšných prací (NNO, romské a další firmy). Veřejně prospěšné práce plní současně několik důležitých cílů, především zabraňují ztrátě pracovních dovedností a návyků, dotace od státu směřují do ekonomicky slabých společenství, a to způsobem, který je většinově akceptovatelnější než vyplácení sociálních dávek, nestigmatizuje příjemce a nabízí potřebné práce nebo služby. A právě z tohoto důvodu by mělo být vynaloženo na podporu veřejně prospěšných prací více finančních prostředků.
Termín	V průběhu 2018-2020
Výsledky	Písemné vyhodnocení oblasti doložené konkrétními shromážděnými údaji a doporučení konkrétních opatření v této oblasti
Gestor	Krajský romský koordinátor, ÚP – krajská pobočka

Opatření 1.3	Spolupráce s obcemi v oblasti bydlení
Aktivity	1.3.1: Příklady dobré praxe na místní úrovni v kraji a zapojení obcí a měst do koncepce sociálního bydlení 1.3.2: Působení vládní Agentury pro soc. začleňování ve městě Písek
Výstupy	1. Špatné bydlení, často ve vyloučených lokalitách či na „špatných adresách“, charakterizuje životní situaci značné části romské menšiny. Romové a romské rodiny, žijící mimo vyloučené lokality, často narážejí na obavy, předsudky a diskriminaci ze strany pronajímatelů nemovitostí. Tíživým, rozrůstajícím se fenoménem je paralelní segment drahého, nekvalitního bydlení na ubytovnách. Dopltek na bydlení je v současnosti nepřiměřeně využíván na úhradu předražených forem bydlení. Nastartovat celkové změny se, přes příklady dobré praxe na místní úrovni, zatím nedaří. Klíčovým elementem je přitom absence sociálního bydlení. 2. Působení Agentury pro soc. začleňování v romských lokalitách ve městě Písek.
Termín	V průběhu 2018-2020
Výsledky	Písemné vyhodnocení oblasti doložené shromážděnými konkrétními údaji a doporučení konkrétních opatření v této oblasti
Gestor	Krajský romský koordinátor, Agentura pro sociální začleňování

Opatření 1.4	Podpora integrace Romů na místní úrovni
Aktivity	1.4.1 Ve spolupráci se samosprávami využívat možnosti vstupu Agentury pro soc. začleňování, která pomáhá obcím a městům při mapování a poznávání problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování dlouhodobějších procesů pro jejich řešení a při získávání financí na tyto postupy. 1.4.2: Podpora terénní práce a posílení a rozšíření počtu romských poradců na obcích a městech
Výstupy	Agentura pro soc. začleňování propojuje místní subjekty (města a obce a jejich úřady, ale také neziskové organizace, školy a školská zařízení, úřady práce, zaměstnavatele, policii a veřejnost), aby při sociálním začleňování spolupracovaly. Spolupracuje s ministerstvy, přenáší informace z komunální úrovně směrem ke státní správě, podílí se na formování státní politiky sociálního začleňování a její koordinaci. V současné chvíli Agentura spolupracuje s 26 městy a obcemi z celé České republiky. Agenturu lze výstižně definovat jako řešitele sociálního problému, který se nejviditelněji projevuje vznikem tzv. sociálně vyloučených lokalit s převahou romského obyvatelstva. Posílení a rozšíření počtu romských poradců, či terénních pracovníků je potřeba vyhodnotit i v kontextu nedostatečného počtu sociálních pracovníků v obcích, což je fenomén, jímž se zabývá Strategie sociálního začleňování do roku 2020. Nejvhodnějším systémovým řešením je zřízení pozice romského poradce na obcích (alespoň obcích s rozšířenou působností), podobně jako existoval systém romských poradců na okresních úřadech (změna zákona o obcích).
Termín	V průběhu 2018-2020
Výsledky	Závěrečná zpráva o stavu Romů v Jihočeském kraji
Gestor	Agentura pro sociální začleňování, terénní pracovníci a krajský romský koordinátor

Opatření 1.5	Bezpečné soužití a spolupráce s bezpečnostními složkami státu v oblasti extremismu.
Aktivity	1.5.1: Spolupracovat se skupinou styčného důstojníka Krajského ředitelství Policie ČR, tím se myslí zejména výměna informací v oblasti kriminality občanů romské menšiny a jejich bezpečnosti 1.5.2: Nadále rozvíjet program asistent prevence kriminality, průběžně jej vyhodnocovat a zvyšovat podíl Romů/ Romek zapojených do programu
Výstupy	- Monitorování situace v kraji z hlediska bezpečnosti občanů vůči extrémistickým skupinám ve spolupráci se styčným důstojníkem pro národnostní menšiny - Program asistent prevence kriminality je jednoduchým a efektivním nástrojem prevence kriminality, jehož velkou předností je přímé zapojení příslušníků romské menšiny do prevence a zvyšování zaměstnanosti u těžko zaměstnatelných osob.
Termín	V průběhu 2018-2020
Výsledky	Závěrečná zpráva o situaci v oblasti bezpečnosti v kraji za uplynulé období
Gestor	Styčný důstojník pro národnostní menšiny, krajský romský koordinátor

Opatření 1.6	Rozvoj neziskových organizací, které nejsou poskytovateli sociálních služeb
Aktivity	1.6.1: Aktivizace romských NNO k předkládání projektů a zaměření činnosti na aktivity s dětmi a mládeží 1.6.2: Pravidelné setkávání romských a proromských NNO a výměna zkušeností
Výstupy	-Přehled užší spolupráce s NNO v kraji, které se věnují romské komunitě: aktivizace jejich činnosti v oblasti volného času dětí, -Pravidelná setkání romských NNO (výměna zkušeností, informace o dotacích, -Prezentace příkladů dobré praxe v NNO
Termín	V průběhu 2018-2020
Výsledky	Závěrečná zpráva o situaci v oblasti neziskových organizací za uplynulé období
Gestor	Krajský romský koordinátor

Priorita 2 Oblast koordinace	
Indikátory	Udržení současného systému koordinace problematiky integrace romské menšiny v JčK, průběžné poskytování informací o realizovaných programech, prohloubení spolupráce se samosprávou a centrálními orgány
Strategie	Pravidelnými poradami s romskými poradci, terénními pracovníky, výměnou zkušeností, dosáhnout zkvalitnění celkové koordinace směrem k obcím a efektivnější naplňování úkolů koncepce romské integrace.
Gestor	Krajský romský koordinátor

Opatření 2.1	Zachování stávajícího systému koordinace romských poradců na ORP
Aktivity	2.1.1: Pravidelná setkávání s romskými poradci 2.1.2: Zajištění průběžné a komplexní informovanosti romských poradců, zejména z centrálních orgánů RVPZRM (dále jen Rada vlády pro záležitosti romské menšiny)
Výstupy	Zápisy z pracovních porad s romskými poradci, seznamování se s příklady dobré praxe přímo v terénu, organizace seminářů a vzdělávacích aktivit podle aktuální potřeby. Pravidelná setkání romských NNO (výměna zkušeností, informace o získávání dotací). Prezentace příkladů dobré praxe v těchto organizacích.
Termín	V průběhu 2018-2020
Výsledky	Závěrečná zpráva
Gestor	Krajský romský koordinátor

Opatření 2.2	Prohloubení spolupráce kraje se samosprávami obcí
Aktivity	2.2.1: Aktivní spolupráce s obcemi na posílení koordinace v oblasti romské integrace 2.2.2: Spolupráce s obcemi při koordinaci zlepšení stavu sociálně vyloučených rodin
Výstupy	Spolupráce se samosprávami obcí na řešení problémů integrace Počet setkání se samosprávami obcí a poskytovateli služeb Zápisy z realizovaných setkání Vzájemné poskytování informací o realizovaných projektech a programech v kraji, o výzvách dotačních titulů kraje, ústředních orgánů, a dalších institucí
Termín	V průběhu 2018-2020
Výsledky	Závěrečná zpráva
Gestor	Krajský romský koordinátor

Opatření 2.3.	Prohloubení spolupráce kraje s centrálními orgány
Aktivity	2.3.1: Pravidelná účast na poradách krajských koordinátorů 2.3.2: Účast na vzdělávacích aktivitách, seminářích k aktuálním problémům 2.3.3: Vypracování podrobné a kvalitní Závěrečné zprávy o situaci v Jihočeském kraji pro Radu vlády ČR pro záležitosti romské menšiny
Výstupy	Pravidelná účast na poradách centrálních orgánů, předávání aktuálních informací, účast na metodických seminářích organizovaných RVPRM a MPSV, připomínkování materiálů z centrálních orgánů, účast na jednání členů Výboru pro spolupráci se samosprávami
Termín	V průběhu 2018-2020
Výsledky	Závěrečná zpráva o všech jednáních s Radou vlády pro záležitosti romské menšiny a dalšími instituty
Gestor	Krajský romský koordinátor

Priorita 3 Oblast financování	
Opatření 3.1	Zachování grantového programu kraje a jeho rozšíření
Indikátory	Výše prostředků, uvolněných z rozpočtu Jihočeského kraje na podporu oblasti v příslušném období.
Aktivita.	3.1.1 Zachování stávajících mechanismů finanční podpory – grantové programy kraje.
Fin. zdroje	Krajský úřad Jihočeského kraje
Výstupy	Udržení stávajících mechanismů finanční podpory KÚ JČK a do dalších let dle možnosti rozpočtu a priorit Krajského úřadu Jihočeského kraje snaha o navyšování finančních prostředků GP - Podpora sociálního začleňování osob ohrožených sociálním vyloučením na území JČK. Potřeba udržení kvality a sítě služeb. Celková výše podpory služeb a aktivit, počet podpořených služeb, realizovaných programů. Počet účastníků programů. Optimalizace GP a možnost zefektivnění a zjednodušení GP. Na základě odůvodněných a dlouhodobě plánovaných potřeb zajistit odpovídající finanční prostředky prostřednictvím samosprávy kraje.
Termín	Průběžně, každoročně
Výsledky	Navýšení finančních prostředků a rozdělení již stávajících finančních prostředků kraje na jednotlivé poskytovatele. Zajištění optimálního a efektivního financování služeb a aktivit procesu sociálního začleňování v JČK, kterým se kraj podílí na včasné identifikaci osob ohrožených sociálním vyloučením.
Gestor	OSO (protidrogový koordinátor, metodik sociální prevence, školský metodik, krajský romský koordinátor)

Náklady celkem (mimo běžné provozní náklady):

Rok 2018..... 700 tis. Kč – grantový program Jihočeského kraje na Podporu sociálního začleňování osob ohrožených sociálním vyloučením na území Jihočeského kraje.

Rok 2019..... 1 mil. Kč – grantový program Jihočeského kraje Podporu sociálního začleňování osob ohrožených sociálním vyloučením na území Jihočeského kraje.

Rok 2020..... 1 mil. Kč – grantový program Jihočeského kraje Podporu sociálního začleňování osob ohrožených sociálním vyloučením na území Jihočeského kraje.

Stávající celková alokovaná částka je dle názoru romského koordinátora a NNO příliš nízká, za stávajících podmínek není možné udržet kvalitní síť služeb, a proto bude snaha jednou z priorit této Koncepce snaha o navyšování finančních prostředků prostřednictvím komunikace se samosprávou kraje.

Priorita 4 Oblast vzdělávání	
Opatření 4.1.	Zvyšování odborné úrovně poskytovatelů služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením.
Indikátory	Podporovat průběžně a nadále nabízet školám možnost zřizování pozic asistentů pedagoga pro děti a studenty se znevýhodněním na I. i II. stupni ZŠ. Pokračování v předávání informací školám k dotačnímu programu Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol.
Aktivita.	4.1.1 Zajištění odborných vzdělávacích seminářů pro pracovníky v oblasti prevence pro osoby ohrožené sociálním vyloučením.
Fin. zdroje	Dotace na činnost koordinátora romských poradců
Výstupy	Počet realizovaných vzdělávacích akcí – počet seminářů. Organizace vzdělávacích seminářů Medializace, koordinace, přímá realizace, počet účastníků.
Termín	2018-2020
Výsledek	Zvyšování odborné úrovně terénních sociálních pracovníků, kteří se zabývají osobami ohroženými sociálním vyloučením.
Gestor	Krajský romský koordinátor

Opatření 4.2.	Snížení předlužení u cílové skupiny obyvatel.
Indikátory	Podporovat průběžně a nadále nabízet školám možnost podpory vzdělávání sociálních pracovníků (převážně terénních pracovníků) v dluhové problematice Zvýšení informovanosti o rizicích předlužení a jejich následcích
Aktivita.	4.2.1 Zajištění odborných vzdělávacích seminářů pro pracovníky v oblasti terénní práce a zvýšit finanční gramotnost obyvatel v sociálně vyloučených lokalitách
Fin. zdroje	Dotace na činnost koordinátora romských poradců
Výstupy	Počet realizovaných vzdělávacích akcí – počet seminářů. Organizace vzdělávacích seminářů Medializace, koordinace, přímá realizace, počet účastníků.
Termín	2018-2020
Výsledek	Zvyšování odborné úrovně terénních sociálních pracovníků, kteří se zabývají terénní práci s osobami ohroženými sociálním vyloučením.
Gestor	Krajský romský koordinátor

Závěr:

Problematika integrace romské populace ohrožené sociálním vyloučením a žijící v sociálně vyloučených lokalitách v Jihočeském kraji je důležitou oblastí, které se Jihočeský kraj dlouhodobě věnuje jak prostřednictvím podpory koncepčního nastavení jednotlivých opatření, tak přímou finanční podporou v rámci svých dotačních programů či skrze realizaci projektů přímého přidělení financovaných z prostředků fondů EU. V průběhu intervenčních aktivit se ukazuje, že pro úspěšnost integračních snah je optimální uplatňovat dva hlavní principy:

Prvním principem je aktivní zapojení cílové skupiny samotné, respektive její aktivizace. Jedná se přitom nejenom o aktivní zapojení ve smyslu motivace (i když i to je bezesporu důležité), ale především o zapojení do systémových procesů na lokálních úrovních, ať už se jedná např. o zapojení zástupců cílové skupiny do procesů komunitního plánování sociálních služeb na jednotlivých úrovních, nebo jejich zapojení do činnosti různých odborných pracovních skupin. Tento přístup umožňuje snazší identifikaci aktuálních potřeb a problémů nejen ze strany společnosti, ale také ze strany samotné cílové skupiny.

Druhým principem je mezioborová spolupráce. Jak ukazují zkušenosti z praxe, je zapotřebí klást stále větší důraz na skutečnou a praktickou spolupráci všech zainteresovaných subjektů již při koncepčním nastavování jednotlivých opatření a aktivit. Pokud jednotlivé aktivity realizované v rámci popsaných hlavních oblastí na sebe nebudou navazovat a nebudou se vzájemně doplňovat, nelze v dlouhodobém horizontu očekávat pozitivní efekt a naplnění cílů koncepce.

